

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра філософії та соціально-політичних наук

Затверджую:
Декан факультету

проф. Є. В. Мироненко / /
«_3_» ____09____ 2024_ р.

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри філософії та СПН
Протокол №1 від 3.09.2024р.

В. о. завідувача
доц. О.П. Кваша / / кафедри

**Робоча програма навчальної дисципліни
«УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ»**

Розробник: О. О. Волошина, канд. екон. наук

Краматорськ – Тернопіль 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Актуальність вивчення дисципліни «Управління конфліктами» обумовлені тим, що конфлікти виникають у всіх сферах життєдіяльності людей. Конфлікти - є природним станом всього глобального соціуму, будь-якого соціуму, муніципальної громади, організацій усіх типів і форм. Соціальне життя є нескінченний процес боротьби за владу, вплив, за ресурси і їх розподіл. Навіть в найбагатших і великих організаціях ресурси завжди обмежені, а необхідність їх розподіляти, як показує практика, неминуче веде до виникнення конфліктних ситуацій. Конфлікти постійно відтворюються в міжособистісних відносинах між людьми, в сімейно-побутовій сфері, різних видах людської діяльності. З'являється гостра соціальна потреба не просто в вивченні конфліктів, їх аналізі, а й в управлінні ними, попередженні та вирішенні конфліктних ситуацій.

Мета вивчення дисципліни: вивчення і обговорення в інтерактивному форматі теоретичних і практичних аспектів конфліктної взаємодії у професійній діяльності, а також набуття досвіду саморегуляції в умовах конфлікту. Вивчення основних етапів конфліктної ситуації, напрямків та засобів ліквідації конфлікту важливо для існування в різних сучасних соціумах.

Основні завдання навчальної дисципліни: здобути знання про основні терміни і визначення конфлікту і конфліктної взаємодії у професійній діяльності; розуміти структуру конфлікту і методи управління ним на кожному із етапів, розрізнати основні теорії потреб та їх застосування у менеджменті конфліктів; добирати ефективні стратегії конфліктної взаємодії, основні психологічні принципи попередження та вирішення конфліктів, а також ключові методи розгляду конфлікту як системного явища.

Навчальна дисципліна охоплює також такі проблеми та завдання: вміння встановлювати позитивний психологічний клімат між співрозмовниками; налагоджувати ділові контакти, підтримувати добрі робочі стосунки з партнерами та підлеглими; приймати позицію іншого, долати агресію та протистояти стресу; встановлювати причину конфліктної ситуації, аналізувати її та структурувати відповідно до обставин, ефективно впливати на людей під час конфлікту.

Статус дисципліни: вибіркова дисципліна циклу загальної підготовки.

Мова викладання: українська.

Передумови вивчення навчальної дисципліни (пререквізити): «Іноземна мова», «Психологія спілкування».

Постумови вивчення дисципліни: «Психологія управління», «Політична конфліктологія».

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна прискор./ заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова	Вибіркова
Модулів – 1	Спеціальність підготовки: 052 «Політологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	2-й / 3-й
Індивідуальне завдання: реферат		Семестр	
Загальна кількість годин – 120 год.		6-й	4-й / 6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. Сумарна кількість ауд. годин - 36 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр (перший)	Лекції	
		18 год.	4 год
		Практичні	
		18 год.	0 год
		Самостійна робота	
		84 год.	116 год.
Індивідуальні завдання: 10 год.			
Вид контролю: залік			

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Управління конфліктами» увага приділяється оволодінню здобувачами такими загальними та спеціальними компетентностями, як:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен продемонструвати достатній рівень сформованості наступних програмних результатів навчання:

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

PH11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

PH12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

PH13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Здобувачі вищої освіти, вивчаючи навчальну дисципліну «Управління конфліктами», опановують систему знань, умінь і навичок, а також уміння комунікацію вати та бути відповідальним і автономним:

Знання:

Зн1. Концептуальні наукові та практичні знання з дисципліни.

Зн2. Критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання.

Уміння/навички:

Ум1. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання.

Комунікації:

К1. Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації.

К2. Збір, інтерпретація та застосування даних.

К3. Спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово.

Відповідальність та автономія:

AB1. Управління складною технічною або професійною діяльністю .

AB2. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах

AB3. Формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1.

Управління конфліктами: динаміка конфлікту, механізми розвитку та методи розв'язання

Тема 1. Конфлікт: поняття та предмет вивчення

Конфлікт як феномен соціального явища. Сутність конфлікту. Структура конфлікту. Сторони конфлікту. Конфліктологія як наука та навчальна дисципліна. Становлення конфліктології як галузі наукового знання. Місце конфліктології в системі наук. Функції конфліктології в управлінні конфліктними ситуаціями.

Література: [2-4; 8-12].

Тема 2. Об'єктивні та суб'єктивні причини, функції виникнення конфліктів

Глобальні причини виникнення конфліктів. Суспільні причини виникнення конфліктів. Особистісні причини виникнення конфліктів. Позитивні та негативні функції конфліктів. Поведінка людей у конфлікті. Двоїстий характер функції конфлікту.

Література: [2; 3; 4; 8].

Тема 3. Види конфліктів

Рольові конфлікти. Політичні конфлікти. Соціальні конфлікти. Сімейні конфлікти. Міжетнічні конфлікти. Міжконфесійні конфлікти. Юридичні конфлікти. Релігійні конфлікти. Економічні конфлікти. Групові конфлікти та їх особливості. Конфлікт «група – група». Внутрішньо-груповий фаворитизм. Трудові конфлікти і шляхи їх розв'язання. Специфіка міжетнічних конфліктів. Внутрішньополітичні конфлікти. Мобінг-конфлікт. Механізми виникнення міжособистісних конфліктів. Причини міжособистісних конфліктів. Структура

міжособистісних конфліктів. Сфери їх прояву. Поняття міжособистісного конфлікту та його особливості. Причини та чинники міжособистісних конфліктів. Управління міжособистісними конфліктами.

Література: [2; 3; 4; 15].

Тема 4. Динаміка конфлікту та механізми його розвитку

Анатомія конфлікту. Основні періоди й етапи розвитку конфлікту. Життєвий цикл конфлікту (на основі моделей К. Мітчела та Б. Хофмана). Фази конфліктного циклу. Ескалація конфлікту. Динаміка різних видів конфліктів. Механізми виникнення конфліктів. Напруженість як передумова і наслідок конфлікту.

Література: [2; 3; 4; 15].

Тема 5. Загальна характеристика внутрішньо-особистісного конфлікту

Внутрішньо-особистісний конфлікт: особливості та види, моделі поведінки та подолання. Особистісні передумови виникнення конфліктів. Конфліктність та конфліктні типи поведінки. Міжособистісна перцепція та особистісні властивості в попередженні конфліктів. Мотиваційний конфлікт. Когнітивний конфлікт. Рольовий конфлікт. Психоаналітичні теорії внутрішніх конфліктів. Форми прояву і способи подолання внутрішніх конфліктів.

Література: [7; 16; 18].

Тема 6. Шляхи аналізу конфліктів

Логіка своєчасного аналізу конфлікту. Технологія діагностики конфлікту. Інструментарій діагностики конфлікту. Картографія конфлікту Х. Корнеліус і Ш. Фейр. Структурна модель конфлікту (за В.М. Шаленко). Діагностика організаційних конфліктів згідно моделі Л.Грінхелга. Експериментальні дослідження конфлікту. Діагностичні методики. Діагностика конфліктів на особистісному рівні. Діагностика конфліктів на міжособистісному рівні. Діагностика міжгрупових конфліктів в організації. Позиції та стилі поведінки учасників конфлікту.

Література: [2; 4; 10; 12; 18].

Тема 7. Стрес та управління стресами в конфліктних ситуаціях

Сутність та зміст поняття «стрес». Історія розвитку наукової концепції стресу. Основні підходи та теорії стресу. Теорії та моделі професійного стресу. Поняття професійного стресу. Форми прояву стресу. Стадії розвитку стресу. Типи пристосування до стресу. Професійні та організаційні стреси. Приклади професійних стресів. Діагностика професійних стресів Стрес керівника. Синдром емоційного вигорання як результат професійного стресу. Ресурси стресостійкості. Класифікація стресорів та їхніх наслідків. Сутність, фактори та види стресів. Динаміка розвитку внутрішнього напруження під час стресу. Рівні та методи управління стресами. Умови запобігання стресам. Психологічна готовність членів протистояти стресам. Прийоми виходу зі стресових ситуацій. Прийоми нейтралізації стресів. Формування навичок стресостійкості і саморегуляції. Тайм-менеджмент як інструмент управління стресами.

Література: [1; 5; 10].

Тема 8. Прогнозування, запобігання та профілактика конфліктів

Сутність та значення процесів профілактики та запобігання виникненню конфліктів. Передумови успіху, труднощі профілактики та запобігання конфліктам. Технологія профілактики й запобігання конфліктам. Інструменти управління емоціями у профілактиці й запобіганні конфліктам.

Література: [5; 7; 12].

Тема 9. Методи управління конфліктами

Стилi (стратегії) поведінки в конфлікті. Методи управління конфліктами. Форми, варіанти та критерії завершення конфліктів. Переговори як універсальний метод вирішення конфліктів. Медіація та її роль у розв'язанні проблемних ситуацій.

Література: [4; 6; 16; 18].

Тема 10. Сутність та роль медіації в управлінні конфліктами

Альтернативне врегулювання спорів (АВС). Основні види АВС – переговори, арбітраж та медіація. Арбітраж. Міжнародний арбітраж використовується урядами для вирішення міжнародних спорів. Внутрішній арбітраж застосовується, якщо сторони мешкають або мають підприємства, зареєстровані в тій самій країні, і означає, що спір вирішується в третейському суді у цій країні. Медіація - це метод вирішення спорів із залученням посередника (медіатора).

Медіатор - нейтральна по відношенню до сторін конфлікту третя сторона (спеціально підготовлений посередник. Комерційна медіація (commercial mediation) - процес вирішення спорів у сфері господарських правовідносин, корпоративного управління та ін. між сторонами, не підпорядкованими одна одній. Медіація в організації (work-place mediation) як частина системи управління конфліктами в організації. Головні відмінності АВС від судового розгляду. Принципи медіації. Переваги медіації. Порівняння основних процесів вирішення спору.

Література: [2; 4; 16; 18].

5. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна та заочна / заочна прискорена форми навчання

5.1. Теми лекцій

НАЗВИ ТЕМ	Кількість годин							
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	срз		л	п	срз
Тема 1. Конфлікт: поняття та предмет вивчення	9	2	2	5	12	1	-	11
Тема 2. Об'єктивні та суб'єктивні причини, функції виникнення конфліктів	9	2	2	5	12	-	-	12
Тема 3. Види конфліктів	9	2	2	5	12	-	-	12
Тема 4. Динаміка конфлікту та механізми його розвитку	9	2	2	5	12	-	-	12
Тема 5. Загальна характеристика внутрішньо-особистісного конфлікту	9	2	2	5	12	-	-	12
Тема 6. Шляхи аналізу конфліктів	9	1	1	7	12	-	-	12
Тема 7. Стрес та управління стресами в конфліктних ситуаціях	9	1	1	7	12	-	-	12
Тема 8. Прогнозування, запобігання та профілактика конфліктів	9	2	2	5	12	1	-	11
Тема 9. Методи управління конфліктами	9	2	2	5	12	1	-	11
Тема 10. Сутність та роль медіації в управлінні конфліктами	9	2	2	5	12	1	-	11
Усього годин	90	18	18	54	120	4		116

5.2. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Конфлікт: поняття та предмет вивчення	2	-
2	Тема 2. Об'єктивні та суб'єктивні причини, функції виникнення конфліктів	2	-
3	Тема 3. Види конфліктів	2	-
4	Тема 4. Динаміка конфлікту та механізми його розвитку	2	-
5	Тема 5. Загальна характеристика внутрішньо-особистісного конфлікту	2	-
6	Тема 6. Шляхи аналізу конфліктів	1	-
7	Тема 7. Стрес та управління стресами в конфліктних ситуаціях	1	-
8	Тема 8. Прогнозування, запобігання та профілактика конфліктів	2	-
9	Тема 9. Методи управління конфліктами	2	-
10	Тема 10. Сутність та роль медіації в управлінні конфліктами	2	-
	Разом	18	-

6. Самостійна робота

Під час самостійної роботи здобувачі опрацьовують матеріал аудиторних занять курсу, і питання винесенні на самостійне вивчення. Розподіл часу самостійної роботи виконується згідно плану навчального процесу та робочого плану дисципліни.

Різновидами самостійної роботи є:

- вивчення лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання за відповідними темами окремих питань з навчальної дисципліни;
- робота з рекомендованою основною і додатковою літературою;
- підготовка доповідей, підготовка до обговорень за відповідними темами на семінарських заняттях;
- підготовка творчих робіт (реферати, презентації, доповіді).

Контроль виконання самостійної роботи відбувається при обговореннях на семінарах, при написанні модульної контрольної роботи.

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Конфлікт: поняття та предмет вивчення	5	11
2	Тема 2. Об'єктивні та суб'єктивні причини, функції виникнення конфліктів	5	12
3	Тема 3. Види конфліктів	5	12
4	Тема 4. Динаміка конфлікту та механізми його розвитку	5	12
5	Тема 5. Загальна характеристика внутрішньо-особистісного конфлікту	5	12
6	Тема 6. Шляхи аналізу конфліктів	7	12
7	Тема 7. Стрес та управління стресами в конфліктних ситуаціях	7	12
8	Тема 8. Прогнозування, запобігання та профілактика конфліктів	5	11
9	Тема 9. Методи управління конфліктами	5	11
10	Тема 10. Сутність та роль медіації в управлінні конфліктами	5	11
	Разом	54	116

7. Індивідуальні завдання

Головною ціллю індивідуальних завдань є контроль самостійної роботи здобувачів. Цей контроль здійснюється завдяки написанню здобувачами доповідей, рефератів, презентацій тощо.

Одним з видів самостійної роботи здобувачів вищої освіти є підготовка реферату.

Реферат покликаний показати знання основних категорій сучасних концепцій політичного лідерства і елітизму, відповідних публікацій.

При оцінці реферату особливе значення придається самостійності мислення, новим прикладам, проробленню книг і публікацій, що не входять у рекомендований список літератури.

При роботі з першоджерелами варто уникати прямого конспектування тексту, а зосередити увагу на коментуванні, тобто на викладі власних поглядів по розглянутому матеріалі. Однак цитування також може використовуватися для аргументації чи формулювання думки автора.

Реферат повинний мати чітку структуру.

Початок реферату - зміст, що складається з розділів і підрозділів, які відповідають заголовкам і підзаголовкам у тексті. За змістом слідує вступ: постановка мети, задач, визначення границь дослідження теми.

Основна частина поетапно розкриває тему реферату. Наприкінці оформляються висновки, показуються напрямки подальшого розвитку теми. Завершується реферат списком використаної

літератури (оформленим у алфавітному порядку).

Обов'язкові посилання в рефераті з використаної літератури (наприклад, [1, с.35-40].).

У ході роботи над рефератом передбачається консультування викладача: обговорення напряму наукового пошуку, узгодження змісту і ін.

Реферат, прорецензований викладачем, виноситься на захист і обговорення в аудиторії.

Обсяг реферату – 20-25 сторінок.

Форматування тексту: «по ширині», 14 шт, 1 інт, поля - 2 см з боків.

Тема реферату вибирається (за бажанням) із запропонованої тематики. За узгодженням з викладачем можливе самостійне формулювання теми.

Підготовка презентації – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Здобувач вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком здобувач здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або Інтернет-ресурси. Також складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою, здобувач розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 10-15 слайдів, текст доповіді – 10-15 стандартних сторінок комп'ютерного набору. Завдання здобувачам видаються упродовж семестру.

8. Тематика рефератів, презентацій

1. Конфліктологія в системі наукового знання.
2. Проблема конфліктної взаємодії в суспільстві.
3. Участь третьої сторони у переговорному процесі.
4. Предмет і методи конфліктології.
5. Соціологія конфлікту як галузь наукового знання.
6. Проблема конфлікту у межах світової наукової думки. Конфліктологічні теорії.
7. Психологічні теорії конфлікту
8. Особливості конфліктів в організаціях.
9. Становлення науки про конфлікти.
10. Медіація та її роль у розв'язанні проблемних ситуацій. Стадії медіації.
11. Концепція соціального конфлікту К. Маркса.
12. Переговори і стилі їх проведення.
13. Соціал-дарвіністський підхід до аналізу проблеми конфлікту.
14. Вирішення конфлікту. Технології попередження і врегулювання конфліктів.
15. Методи управління конфліктами.
16. Моделі і стилі виходу з конфлікту.
17. Конфліктна модель суспільства Г. Зіммеля.
18. Структурно-функціональна модель організації Т. Парсонса.
19. Сутність керування конфліктами. Діагностика та прогнозування конфліктів.
20. Школа людських відносин (Е. Мейо).
21. Попередження і стимулювання конфліктів.
22. Компроміс і консенсус у конфлікті.
23. Управлінська діяльність і конфлікт.
24. Криза розподілу влади.
25. Концепція позитивно-функціонального конфлікту Л. Козера.
26. Поняття і типологія політичних криз.
27. Компроміс як поведінська стратегія в конфлікті.
28. Дослідження проблеми конфлікту в рамках психологічної науки.
29. Конфлікт в системі соціальних відносин.
30. Теорія соціальних змін Н. Смелзера.
31. Особливості міжнародних політичних конфліктів.
32. Природа конфлікту та його об'єктивні причини.
33. Типи політичних конфліктів.

34. Об'єктивні і суб'єктивні причини конфліктів.
35. Поняття політичного конфлікту.
36. Організаційно-управлінські причини конфліктів.
37. Види тактик конфліктного протиборства.
38. Соціально-психологічні причини конфліктів.
39. Конфліктна поведінка. Поводження людей у конфлікті.
40. Особистісні причини конфліктів.
41. Типологія конфліктних особистостей.
42. Сутність соціального конфлікту.
43. Мотивація в конфлікті.
44. Класифікація конфліктів.
45. Особливості динаміки конфлікту.
46. Концепція депривації.
47. Учасники (суб'єкти) конфлікту.
48. Конфлікт потреб.
49. Конфліктна ситуація та інцидент як передумови виникнення конфлікту.
50. Особливості міжнаціональних конфліктів.
51. Конфлікт інтересів.
52. Суб'єкти соціальних конфліктів.
53. Прояви соціального конфлікту.
54. Особливості механізму розвитку конфлікту.
55. Конфлікт цінностей і норм.
56. Форми завершення конфлікту.
57. Нерівність статусів як основа соціального конфлікту.
58. Характеристика зовнішніх дій у протиборстві.
59. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність як передумови конфлікту.
60. Функції конфлікту.
61. Розвиток конфлікту. Етапи конфлікту.
62. Етапи латентної стадії розвитку конфлікту.
63. Межі конфлікту.
64. Стратегії поведінки у конфлікті.
65. Демократичний процес контролю над конфліктними ситуаціями.
66. Форми і способи запобігання, регулювання і вирішення політичних конфліктів.
67. Суспільна криза і катастрофа. Типи соціальних криз.
68. Розробка стратегій вирішення конфлікту.
69. Міжнародний політичний конфлікт: специфіка суб'єктів, причин, способів вирішення.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи та підходи до навчання:

Студентоцентроване навчання – розширення автономії здобувача, здатності до критичного мислення на основі результативного підходу, що передбачає нові підходи до навчання з метою розвитку особистості здобувача з урахуванням його ціннісних орієнтацій.

Репродуктивний метод – навчання здобувачів організовується за допомогою практичних вправ та робіт, різних форм самоконтролю, що сприяє формуванню знань, навичок і вмінь у здобувачів, основних розумових операцій (аналіз, синтез, узагальнення тощо).

Комбінація лекційних та практичних занять та консультацій (зокрема особистих консультацій з викладачем та використанням системи Moodle) із розв'язанням ситуаційних завдань, які розвивають аналітичні здібності та навички роботи в колективі.

Пояснювально-ілюстративний метод – здобувачі одержують знання на лекціях, з навчальної або методичної літератури шляхом конспектування, тезування, анотування, рецензування, під час консультацій з підготовки рефератів та/або доповідей.

Евристичний метод – під керівництвом викладача або на основі евристичних вказівок здобувачі активно намагаються знайти рішення висунутих у навчанні, або сформульованих

самостійно, пізнавальних завдань, що дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на практичних заняттях та контрольних точках.

Методи стимулювання й мотивації навчальної роботи – здобувачі приймають участь у моделюванні рольових ситуацій, створенні ситуацій успіху в навчальній роботі, пред'явленні вимог і методів заохочення.

Метод проблемного викладу та проблемно-орієнтованого навчання, зокрема з проведенням презентацій – розуміння здобувачами поставленої проблеми та формулювання пізнавальних завдань на основі різних джерел та засобів, уміння проаналізувати поставлене завдання, порівняти різні точки зору та підходи, розуміння логіки та думок викладача, усвідомлення та запам'ятовування.

Метод самостійної роботи здобувачів та самостійного навчання – розв'язання практичних завдань та опрацювання теоретичного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення. Самостійна робота з вивченням оприлюднених навчальних матеріалів, зокрема в системі роботи освітньої платформи дистанційного навчання Moodle DDMA.

Методи організації й здійснення навчальної та наукової діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи:

- словесні методи – у вигляді бесіди, інструктажу, лекційного матеріалу, методичних вказівок, співбесід;

- наочні методи, відео методи тощо – проведення лекційних та практичних занять за допомогою презентацій, ілюстрацій, демонстраційного матеріалу, тобто отримання знань завдяки наочному спостереженню;

- практичні методи – за допомогою вправ, практичних прикладів, аналізу статистичних даних, тренувань, тренінгів здобувачі одержують знання та уміння, виконуючі ці практичні дії;

- наукова робота здобувача – наукові дослідження та опрацювання наукової інформації.

Активні методи навчання (дискусійні методи) – в будь-яких формах навчання, включаючи лекційні заняття, використовуються елементи дискусії, а саме: обговорення, суперечки, зіткнення позицій, ділові ігри, дискусії, діалог.

VI КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль знань здобувачів здійснюється за рейтинговою накопичувальною (100-бальною) системою, яка передбачає складання обов'язкових контрольних точок. Максимальна кількість балів (100) при оцінюванні знань з навчальної дисципліни, яка завершується екзаменом, формується з двох частин, з коефіцієнтом 0,5 кожна: – за поточну успішність 100 балів (сума балів, зароблена у семестрі, але не менше 55); – на екзамені 100 балів (мінімально необхідна кількість балів за екзамен 55).

Контрольні заходи включають: поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних і оцінюється сумою набраних балів; модульний контроль, що проводиться у формі підсумкової контрольної роботи за відповідний змістовий модуль та колоквиуму і має на меті оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля; підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Оцінювання знань здобувача під час занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій, у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння здійснювати узагальнення інформації, обґрунтовувати свою власну точку зору та робити висновки; грамотність подачі матеріалу та оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної

роботи здобувачів є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів ВО з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Переведення набраних здобувачем балів за 100-бальною шкалою в оцінки за національною (5-бальною) шкалою та шкалою ECTS здійснюється у відповідності до таблиці:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи)	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81 – 89	B	добре	
75 – 80	C		
65 – 74	D	задовільно	
55–64	E		
30–54	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0 – 29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VII СЕМЕСТРОВИЙ ГРАФІК

Перелік обов'язкових контрольних точок для оцінювання знань здобувачів денної форми навчання

№	Назва і короткий зміст контрольного заходу	min-max балів	Тиждень	Характеристика критеріїв досягнення результатів навчання для отримання максимальної кількості балів
1	Контроль поточної роботи на семінарських заняттях	20-40	1-14	Здобувач здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та позалекційного матеріалу, виступати з доповідями з визначених питань, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації
2	Написання статті, реферату	10-20	1-14	Здобувач здатний продемонструвати достатній рівень опанування основних положень з обраної тематики, демонструвати знання відповідної літератури, вміння аналізувати матеріал, робити узагальнення та самостійні висновки
3	Контрольна робота №1	10-15	7	Здобувач продемонстрував достатній рівень знань з тем першого змістового модулю, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни
4	Контрольна робота №2	10-15	14	Здобувач продемонстрував достатній рівень знань з тем другого змістового модулю, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни
5	Тестове семінарське завдання №1, №2	5 5-10	4/10	Здобувач виконує теоретичне завдання, що відповідають програмним результатам навчання за темами змістового модуля №1 та №2
Поточний контроль		55-100	1-14	Здобувач продемонстрував достатній рівень знань з тем першого та другого змістових модулів курсу, що відповідає програмним результатам навчання з дисципліни
Підсумковий контроль. Екзамен		55-100	15	Здобувач продемонстрував достатній рівень знань з тем першого та другого змістових модулів курсу, що відповідає програмним результатам навчання з дисципліни
Усього		55-100		Рейтинг = 0,5*оцінка поточної успішності +0,5*оцінка підсумкового контролю

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

№	Назва контрольного заходу	Характеристика змісту засобів оцінювання
1.	Контроль поточної роботи на семінарських заняттях	<ul style="list-style-type: none"> • фронтальне опитування за понятійним матеріалом та за питаннями до семінарського заняття; • оцінювання активності участі у дискусіях
2.	Індивідуальні завдання	<ul style="list-style-type: none"> • письмовий звіт або реферат про виконання індивідуального завдання; • оцінювання самостійності та якості виконання завдання в ході звіту-захисту та співбесіди
3.	Контрольні роботи	<ul style="list-style-type: none"> • питання до контрольної роботи
Підсумковий контроль		<ul style="list-style-type: none"> • питання до екзамену

VIII РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні

1. Бардин Н., Жидецький Ю., Когут Я., Пряхіна Н., Ясінський В. Стрес та стресостійкість в діяльності працівників правоохоронних органів: Навчально-методичний посібник. Львів: Вид-во Львівського державного університету внутрішніх справ, 2020. 120 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3279/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%95%D0%A1%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%D0%99%D0%9A%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC.pdf>. (дата звернення: 08.01.2021).
2. Виноградова В.Є. Управління конфліктами. Навчальний посібник для слухачів Університетів «третього віку» / Під заг. ред. Спұлбер Діани, Горбового А.Ю., Халецької А.А.К., 2017. 53 с. URL: <http://3au.dsum.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/04/42.%D0%A3%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8.pdf>. (дата звернення: 08.01.2021).
3. Жаворонкова Г.В., Скібіцький О.М., Сівашенко Т.В., Туз О.І. Управління конфліктами: Навч. пос. К.: Кондор, 2010. 172 с.
4. Захарчин Г. М., Винничук Р. О. Управління конфліктами: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 160 с.
5. Лебідь Н. Стресостійкість як особистісна властивість керівників-лідерів закладів середньої освіти : навчальний посібник. К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16413/1/N_Lebid_Stresostiikist_NDLKL.pdf. (дата звернення: 08.01.2021).
6. Пагава О.В, Гарькавець С.О., В. Харченко В.С., Рачок О.Л. Стратегія подолання стресових станів учасниками навчально-виховного процесу : науково-методичний посібник. Северодонецьк: СПД Резніков В.С., 2015. 124 с. URL: https://sevpsiholog.at.ua/normativka/pagava_2015.pdf. (дата звернення: 08.01.2021).

Допоміжні

7. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2005. 456 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/417896.pdf. (дата звернення: 08.01.2021).
8. Єременко Л.В. Конфліктологія: навчальний посібник. Мелітополь: ФО-П Однорог Т. В., 2018. 219 с. URL: http://www.tsatu.edu.ua/shn/wp-content/uploads/sites/59/1-rozdil-posibnyk_yeremenko.pdf. (дата звернення: 08.01.2021).
9. Конфліктологія: підруч. для студентів вищ. навч. закл. юридич. спец. / Герасіна Л. М., Панов М. І., Н.П.Осіпова Н. П. та ін.; [За ред. професорів Л.М. Герасіної та М.І. Панова]. Харків: Право, 2002. 256 с.
10. Конфліктологія : навч. посіб [Смельяненко Л.М., Петюх В.М., Торгова Л.В., Гриненко А.М.]; За заг. ред. В.М. Петюха, Л.В. Торгової. К.: КНЕУ, 2003. 315 с.
11. Конфліктологія: навч. посіб. / URL: Коваленко Д.В., Шалімова І.М., Корецький О. М., Бурбіга В.А. URL: <https://pidruchniki.com/85341/psihologiya/konfliktologiya> (дата звернення: 08.01.2021).
12. Орлянський В. С. Конфліктологія: навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2007. с. URL: <http://padaread.com/?book=89867&pg=2>. (дата звернення : 08.01.2021).
13. Пірен М.І. Конфліктологія: підручник. К. : МАУП, 2003. 360 с. URL: <https://studfiles.net/preview/5194699/>. (дата звернення: 08.01.2021).
14. Примуш М.В. Конфліктологія: Навч. посіб. К. : ВД «Професіонал», 2006. 288 с. URL: <http://studentam.net.ua/content/category/24/318/86/>. (дата звернення: 08.01.2021).
15. Скібіцька Л.І. Конфліктологія : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 384 с., 2017. 319 с.
16. Слободанюк А. В., Андрущенко Н.О. Психологія управління та конфліктологія: навч. посіб); {З змінами, внесеними згідно із Законом N 1096-IV (1096-15) від 10.07.2003, ВВР, 2004, N6, ст.38} {Офіційне тлумачення до Закону див. в Рішенні Конституційного Суду N 35-рп/2009 (v035p710-09) від 24.12.2009} {З змінами, внесеними згідно із Законами N 4719-VI (4719-17) від 17.05.2012, ВВР, 2013, N 15, ст.97 N 5026-VI (5026-17) від 22.06.2012, ВВР, 2013, N 22, ст.216 N 5458-VI (5458-17) від

16.10.2012, ВВР, 2013, N 47, ст.659}. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 08.01.2021).

17. Тихомирова Є. Б., Постоловський С. Р. Конфліктологія та теорія переговорів: Підручник. Рівне : Перспектива, 2007. 389 с. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/417/1/conflictology.pdf>. (дата звернення: 08.01.2021).

18. Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія: Конспект лекцій (для студентів спеціальності 8.14010101 «Готельна і ресторанна справа»): Навч. посіб. / Г.Г. Фесенко; ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. Х. : ХНУМГ, 2013. 132 с. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/35075/1/2013%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%2058%D0%9B%20%D0%9F%D0%A3%D1%96%D0%9A.pdf>. (дата звернення: 08.01.2021).

19. Яхно Т. П., Куреевіна І.О. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 168 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/824987/>. (дата звернення: 08.01.2021).

12. Інформаційні ресурси

1. Аналітик. Київський центр політичних досліджень і конфліктології: сайт. URL: <http://www.analitik.org.ua/>. (дата звернення: 28.08.2019). (дата звернення: 08.01.2021).

2. Конфліктологія та основи кризових ситуацій: веб-сайт. URL: https://wiki.cuspu.edu.ua/index.php/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%82%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85_%D1%81%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9. (дата звернення: 08.01.2021).

3. Конфліктологія. навчальні матеріали онлайн : веб-сайт. URL: <https://stud.com.ua/politologiya/Page-2>. (дата звернення: 08.01.2021).

4. Конфліктологія: веб-сайт. URL: <https://admissions.kpfu.ru/node/3723686>. (дата звернення: 08.01.2021).

5. КОНФЛІКТОЛОГІЯ / NOTA BENE: веб-сайт. URL: <https://nbpublish.com/cfmag/>. (дата звернення 08.01.2021).